

Możliwe wymogi regulacyjne w zakresie ograniczania ryzyka działalności instytucji kredytowych

Paweł Sawicki
Dyrektor Zarządzający
Pionem Inspekcji

Agenda

1. Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych

2. Założenia regulacyjne

3. Rozporządzenia MF

4. Uchwały KNF

5. Wskaźniki

1. Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych

2. Założenia regulacyjne

3. Rozporządzenia MF

4. Uchwały KNF

5. Wskaźniki

Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych – 1/7

Przygotowanie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego do nadzorowania spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych wymaga m.in. przygotowania regulacji, o których mowa w uchwalonej w dniu 5 listopada 2009 r. przez Sejm RP ustawie *o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych*

Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych – 2/7

- Art. 18 ust. 5 - minister właściwy do spraw instytucji finansowych może określić, w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Finansowego i Kasy Krajowej, minimalne wymogi kwalifikacyjne dla członków zarządów kas
- Art. 24 ust. 2 pkt 4 ustawy - Komisja Nadzoru Finansowego określa inne pozycje bilansowe kasy zaliczane do funduszy
- Art. 24 ust. 3 pkt 4 ustawy - Komisja Nadzoru Finansowego określa inne pozycje pomniejszeń funduszy własnych kasy

Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych – 3/7

- Art. 24 ust. 6 ustawy - Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Finansowego i Kasy Krajowej, sposób i szczegółowe zasady obliczania współczynnika wypłacalności kasy, mając na względzie w szczególności konieczność uwzględnienia rodzajów i poziomu ryzyka występującego w działalności kasy oraz wymaganego poziomu funduszy własnych kasy

Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych – 4/7

- Art. 38 ust. 2 ustawy - Komisja Nadzoru Finansowego określi inne formy środków pieniężnych zgromadzonych w kasie stanowiące rezerwę płynną (umotywowany wniosek kasy)
- Art. 39 ustawy - Komisja Nadzoru Finansowego w przypadku szczególnego zagrożenia płynności kasy lub stwierdzenia nieprawidłowości w jej działaniu może podwyższyć limit rezerwy płynnej (umotywowany wniosek kasy)

Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych – 5/7

- Art. 62 ust. 1 ustawy - Minister właściwy do spraw instytucji finansowych może określić, w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Finansowego i Kasy Krajowej, wiążące kasy normy dopuszczalnego ryzyka w ich działalności, uwzględniając konieczność zapewnienia bezpieczeństwa działalności kas i Kasy Krajowej oraz zgromadzonych w nich środków

Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych – 6/7

- Art. 62 ust. 2 ustawy - Komisja Nadzoru Finansowego może wydać, po zasięgnięciu opinii Kasy Krajowej, rekomendacje dotyczące dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania kasami
- Art. 80 ust. 3 ustawy - Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Finansowego, w drodze rozporządzenia, ustala zakres, terminy i tryb przekazywania informacji sprawozdawczych przez kasy i Kasę Krajową do Komisji Nadzoru Finansowego, mając na uwadze zapewnienie sprawnego i efektywnego nadzoru nad kasami i Kasą Krajową

Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych – 7/7

- Art. 81 ust. 2 pkt 8 lit. d) ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości - Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Finansowego, szczególne zasady rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, w tym zakres informacji wykazywanych w sprawozdaniu finansowym

1. Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych

2. Założenia regulacyjne

3. Rozporządzenia MF

4. Uchwały KNF

5. Wskaźniki

Założenia regulacyjne – 1/4

Założenia:

- Wymogi sprawozdawcze powinny być jednakowe dla wszystkich kas, z możliwością zwolnienia najmniejszych kas z przesyłania wybranych danych
- Normy ostrożnościowe dla SKOK powinny być zróżnicowane ze względu na wielkość bilansową kas, przy czym wyróżnikiem mogłaby być wielkość aktywów albo wielkość kapitałów

Założenia regulacyjne – 2/4

Założenia cd.:

- Normy dopuszczalnego ryzyka powinny określać proste wskaźniki
- Określając pozycje zaliczane do funduszy własnych oraz zasady wyliczania współczynnika wypłacalności kas, należy brać pod uwagę fakt, że kasy powinny mieć odpowiedni okres dostosowawczy do osiągnięcia wymaganych wielkości kapitałów

Założenia regulacyjne – 3/4

Założenia cd.:

- Pozycje bilansu, które powinny być zaliczane do funduszy własnych dla celów wyliczania norm adekwatności kapitałowej skoków to m.in.:
 - fundusz udziałowy
 - fundusz zasobowy
- Należy przyjąć, że skoki zostaną objęte uproszczoną metodyką oceny nadzorczej

Założenia regulacyjne – 4/4

Założenia cd.:

- Normy dotyczące rezerw na ekspozycje kredytowe, powinny być uproszczone w stosunku do obowiązujących w bankach
- Rekomendacje dotyczące ryzyka kredytowego powinny uwzględniać zróżnicowany sposób badania zdolności kredytowej osób fizycznych i osób prowadzących działalność gospodarczą

1. Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych

2. Założenia regulacyjne

3. Rozporządzenia MF

4. Uchwały KNF

6. Wskaźniki

Rozporządzenia MF – 1/6

Adekwatność kapitałowa

Z uwagi na podobny charakter działalności, a przede wszystkim podobne ekspozycje, Art. 24 ust. 5 Ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych wprowadza obowiązek utrzymywania współczynnika wypłacalności na poziomie co najmniej 5% - minimalny poziom jest znacząco niższy niż w przypadku podmiotów bankowych (8%).

Dla porównania, zaleceniem KNF dla sektora bankowego jest utrzymywanie współczynnika wypłacalności na poziomie nie mniejszym niż 10%.

Rozporządzenia MF – 2/6

Proponuje się aby zasady wprowadzone przedmiotowym rozporządzeniem, mimo że dotyczyć będą ekspozycji o podobnym charakterze jak podmioty bankowe, były dalece uproszczone w stosunku do tych obowiązujących w bankach:

- podmioty bankowe – reguły tzw. Bazylei II,
- **Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo Kredytowe – reguły tzw. Bazylei I.**

Odpowiednia klasyfikacja (segmentacja) ekspozycji i przyjęte zabezpieczenia jeśli występują

Rozporządzenia MF – 3/6

$$\frac{\textit{Fundusze własne}}{\textit{Łączny wymóg kapitałowy} * 20} \geq 5\%$$

$$\begin{aligned} &\textit{Łączny wymóg kapitałowy} = \\ &\textit{Wymóg na ryzyko kredytowe} \\ &+ \textit{Wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitów koncentracji} \\ &\quad \textit{zaangażowań} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} &\textit{Wymóg na ryzyko kredytowe} = \\ &\left[\sum \textit{Aktywa ważone ryzykiem} \right] * 5\% \end{aligned}$$

Rozporządzenia MF – 4/6

Fundusze własne

$$\frac{\sum \text{Aktywa w\aaone ryzykiem} + \text{Wym\og kapita\owowy z tytu\u przekroczenia limit\ow koncentracji zaanga\owowa\} \times 20}{\geq 5\%}$$

Rozporządzenia MF – 5/6

1. podmioty klasy I: Ekspozycje od Skarbu Państwa RP, NBP i BFG;
2. podmioty klasy II: m.in. banki krajowe i instytucje kredytowe, banki zagraniczne z Unii Europejskiej oraz państw członkowskich OECD, a także jednostki samorządów terytorialnych RP i ich związki;
3. podmioty klasy III – członkowie kas zdefiniowani w art. 10 ustawy oraz wszystkie inne podmioty nie zaklasyfikowane do podmiotów klasy I lub klasy II.

Rozporządzenia MF – 6/6

Przykłady ekspozycji i wag ryzyka

- **waga ryzyka 0%** - m.in. środki pieniężne w kasie, środki kasy na rachunku w Kasie Krajowej, należności od podmiotów klasy I;
- **waga ryzyka 20%** - m.in. środki pieniężne w drodze, należności od podmiotów klasy II;
- **waga ryzyka 50%** - m.in. należności od podmiotów klasy III, w walucie polskiej ale zabezpieczonej hipoteką ustanowioną na nieruchomości mieszkalnej, do wysokości nie wyższej niż wysokość dokonanego wpisu do księgi wieczystej oraz kwoty równej 50% wartości ustalonej na podstawie wyceny rzeczoznawcy (jeżeli wycena nie uwzględnia wcześniej powstałych obciążeń, to wartość tę pomniejsza się najpierw o łączną ich kwotę);
- **waga ryzyka 100%** - ekspozycje nie objęte powyżej wymienionymi wagami ryzyka

1. Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych

2. Założenia regulacyjne

3. Rozporządzenia MF

4. Uchwały KNF

5. Wskaźniki

Uchwały KNF – 1/4

w sprawie innych form utrzymywania rezerwy płynnej w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych:

- Rezerwę płynną, poza środkami pieniężnymi zgromadzonymi w kasie w formie gotówki stanowią lokaty terminowe w Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej

Uchwały KNF – 2/4

- Komisja Nadzoru Finansowego może podwyższyć limit rezerwy płynnej w przypadkach szczególnego zagrożenia płynności kasy lub stwierdzenia nieprawidłowości w działaniu kasy w szczególności, w razie:
 - gwałtownego spadku sumy depozytów zgromadzonych w kasie;
 - opóźniania się kasy z regulowaniem zobowiązań wobec jej członków, Krajowej Kasy Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej lub innych wierzycieli kasy;
 - obniżenia wskaźnika rezerwy płynnej poniżej poziomu określonego w art. 38 ust. 1 ustawy o skok;
 - obniżenia współczynnika wypłacalności poniżej poziomu określonego w art. 24 ust 5 ustawy o skok

Uchwały KNF – 3/4

w sprawie innych pozycji bilansowych spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej

Inne pozycje bilansowe:

- równowartość pieniężnych wkładów członkowskich w kasie, której statut przewiduje – w wypadku podjęcia przez walne zgromadzenie (zebranie przedstawicieli) uchwały zobowiązującej członków do wcześniejszego wpłacenia udziałów, niż to przewiduje statut – możliwość potrącenia z wkładu członkowskiego kwot obowiązkowych dopłat do pełnej wysokości zadeklarowanych udziałów członkowskich;
- obligacje długoterminowe, na warunkach określonych w uchwale

Uchwały KNF – 4/4

w sprawie innych pomniejszych funduszy własnych spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych

Innymi pomniejszeniami funduszy własnych mogą być:

- zaangażowania kapitałowe kasy wyrażone w postaci:
 - posiadanych akcji lub udziałów,
 - kwot zakwalifikowanych do zobowiązań podporządkowanych,
 - innego zaangażowania kapitałowego w składniki zaliczane do funduszy własnych lub kapitałów tych podmiotów, w tym dopłaty na rzecz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, według wartości bilansowej;
- brakująca kwota odpisów aktualizujących na należności przeterminowane,
- 50% kwoty udzielonych przez kasę poręczeń i gwarancji na rzecz podmiotów trzecich

1. Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych

2. Założenia regulacyjne

3. Rozporządzenia MF

4. Uchwały KNF

5. Wskaźniki

Wskaźniki – 1/10

Monitorowanie działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych jest jedną z ważniejszych kwestii w procesie sprawowania nadzoru nad tymi instytucjami.

Wskaźniki powinny:

- pozwolić na zidentyfikowanie krytycznych obszarów
- wspomagać zarówno SKOK-i, jak i nadzorcę w szybkim rozpoznawaniu przyczyn zaistniałych problemów
- stanowić źródło informacji na temat możliwych rozwiązań
- stanowić "system wczesnego ostrzegania" - bezzwłoczne podjęcie działań, w sytuacji ewentualnego pogorszenia kondycji finansowej SKOK

Wskaźniki – 2/10

Adekwatność kapitałowa

W celu monitorowania utrzymywania współczynnika wypłacalności powyżej minimum określonego w ustawie oraz antycypowania niekorzystnych zjawisk, podobnie jak w przypadku podmiotów bankowych, które posiadają ekspozycje o podobnym charakterze, należy wprowadzić spójne rozwiązania pozwalające na regularne śledzenie samego współczynnika adekwatności kapitałowej jak i jego elementów składowych, m.in.: zagregowane rodzaje ekspozycji obciążone poszczególnymi wagami oraz odnoszące się do nich kwoty uznanych zabezpieczeń

Wskaźniki – 3/10

Poziom rezerw na należności z tytułu pożyczek i kredytów

- W celu zapewnienia rzetelnej sprawozdawczości finansowej oraz prawidłowej prezentacji wyniku finansowego powinno się wprowadzić spójne uregulowania w zakresie poziomu tworzonych rezerw na należności kredytowe

Wskaźniki – 4/10

Struktura aktywów

- Na aktywa pracujące powinien składać się głównie portfel kredytowy oraz płynne inwestycje
- Pozwoli to na wykorzystanie najbardziej zyskowych aktywów i poprawę kondycji finansowej skok-ów, przy jednoczesnym zapewnieniu stabilnego poziomu płynności

Wskaźniki – 5/10

Struktura pasywów

- Udział oszczędności członków skok-ów w sumie bilansowej daje pewne odzwierciedlenie niezależności finansowej analizowanych podmiotów oraz wskazuje na tendencje w postrzeganiu tych instytucji jako źródeł finansowania bądź miejsca oszczędzania

Wskaźniki – 6/10

Jakość aktywów

- W procesie oceny kondycji finansowej SKOK należy umieścić wskaźnik prezentujący udział ekspozycji zagrożonych w łącznej sumie ekspozycji z tytułu udzielonych pożyczek i kredytów
- Wskaźnik ten jest jedną z podstawowych miar wskazujących na źródła słabości danej instytucji
- Zbyt wysoki poziom tego indeksu może przyczynić się do problemów finansowych kasy
- Światowa Rada ds. Unii Kredytowych rekomenduje, aby wskaźnik ten nie przekraczał bezpiecznego poziomu 5%

Wskaźniki – 7/10

Rentowność

- Indeksy informujące o poziomie rentowności poszczególnych unii kredytowych należy skonstruować w oparciu o zaangażowanie w poszczególne typy inwestycji:
 - portfel kredytowy – udział przychodów z tytułu udzielonych pożyczek i kredytów w relacji do średniego salda portfela kredytowego - na poziomie rynkowym;
 - inwestycje w instrumenty finansowe – udział przychodów z tytułu inwestycji w płynne instrumenty finansowe w relacji do średniego zaangażowania w te instrumenty – na poziomie rynkowym;

Wskaźniki – 8/10

Rentowność cd.

- Wskaźnik rentowności obrotu netto – relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności
- W przypadku, gdy SKOK nie prowadzi działalności inwestycyjnej, to nie ma ona obowiązku wyliczania drugiego z w/w wskaźników

Wskaźniki – 9/10

Płynność

- Uniwersalne miary płynności. Proponujemy:
 - suma udzielonych pożyczek i kredytów oraz inwestycji krótkoterminowych \geq fundusz oszczędnościowo-pożyczkowy (depozyty + wkłady członkowskie wypłacane w momencie wystąpienia ze skok-u);
 - relacja sumy rezerwy płynnej i inwestycji krótkoterminowych oraz długoterminowych instrumentów finansowych w kwocie możliwej do uzyskania w okresie do 30 dni (instrumenty, o których mowa w art. 34 projektu *ustawy o skok*) do aktywów ogółem

Wskaźniki – 10/10

Płynność cd.

- współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi oraz pożyczkami i kredytami długoterminowymi. Przez aktywa niepłynne rozumie się: wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, inwestycje długoterminowe (z wyłączeniem instrumentów finansowych uwzględnionych w punkcie powyżej), zapasy, różnicę pomiędzy wartością aktywów wynikających z rozliczenia kosztów i przychodów w czasie oraz pasywów wynikających z rozliczenia kosztów i przychodów w czasie jeśli jest ona większa od zera;
- udział płynnych rezerw w postaci środków pieniężnych zgromadzonych w kasie w formie gotówki lub w innych formach ustalonych przez KNF na określonym poziomie funduszu oszczędnościowo – pożyczkowego

Dziękuję za uwagę